

2021.gada 13. aprīlis Nr. 15 (1177)

Jurista Vārds, Saeimas Juridiskais birojs, Pleps J. Saeimā aizsākta diskusija par Satversmes 29. panta piemērošanas aspektiem. Jurista Vārds, 13.04.2021., Nr. 15 (1177), 15.-18.lpp.

Atsaucoties Tiesību zinātņu pētniecības institūta rosinājumam, Saeimas Mandātu, ētikas un iesniegumu komisija sadarbībā ar Juridisko komisiju ir aizsākusi ekspertu diskusiju par Satversmes 29. panta piemērošanas aspektiem. Potenciāli plašākas diskusijas ietvaros videokonferences formātā 12. martā jau aizritēja pirmā domapmaiņa saistībā ar Saeimas deputātu kriminālprocesuālās imunitātes saturu un robežām, taču, kā secināja klātesošie, tēma ir ļoti daudzšķautņaina un padziļināti izpētāma, tādēļ vienā reizē to izdiskutēt nav iespējams un šim jautājumam būs jāpievēršas atkārtoti. Apkopojot šajā pirmajā domapmaiņā izskanējušo, piedāvājam ieskatu tajā paustajos viedokļos.

Lai gan Satversmes 29. pants ir plašāks, Saeimas komisiju organizētajā 12. marta diskusijā pieaicināto ekspertu uzmanības centrā faktiski bija panta pirmais teikums ("Saeimas locekli nevar apcietināt, izdarīt pie viņa kratīšanas, ne citādi aprobežot viņa personas brīvību, ja tam nepiekrīt Saeima.") kopsakarā ar Satversmes 30. un 31. pantu.¹

Satversmes zinātniskajos komentāros skaidrots, ka Satversmes 29. un 30. pants veido Saeimas deputātu neaizskaramības konstitucionālo pamatu un tas ir nepieciešams parlamentāriešu sekmīgai pienākumu izpildei, tostarp rēķinoties ar neatkarību no izpildvaras un tiesu varas politiski motivētas rīcības jeb nepamatotas vērsšanās pret deputātu.² Taču, neraugoties uz jau izvērstajiem šo normu komentāriem, kas ietverti 2020. gadā izdotajā Satversmes II nodaļas (Saeima) komentāru grāmatā, prakses situācijas liek atgriezties pie diskusijām par deputātu neaizskaramības institūtu, atklājot, ka joprojām ne viss par to ir skaidrs. Proti, kā tas izriet no Tiesību zinātņu pētniecības institūta valdes priekšsēdētāja, profesora Dr. iur. Ringolda Baloža 2021. gada 18. februāra vēstules Saeimas Mandātu, ētikas un iesniegumu komisijas un Juridiskās komisijas vadībai, Saeimas deputāta Alda Adamoviča lieta (kriminālprocess par Krimināllikuma 327. panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma sastāva pazīmēm saistībā ar iespējami prettiesiski iegūtiem nepilniem 60 eiro no Saeimas budžeta) aktualizē arī tādus fundamentālus tiesībpolitikas jautājumus kā privātās dzīves un korespondences neaizskaramība, Saeimas locekļu imunitāte, netraucēta darbība u.c. Šāds viedoklis vēstulē pamatots ar šādiem faktiem: "23.09.2019. Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas izmeklēšanas tiesnesis apmierināja izmeklētāja ierosinājumu veikt Saeimas deputāta izsekošanu un novērošanu uz 30 dienām, jo ir pamats uzskatīt, ka personas uzvedība vai kontakti ar citām personām var saturēt ziņas par pierādāmajos apstākļos ietilpstošiem faktiem un bez šīs darbības izdarīšanas nepieciešamo ziņu iegūšana nav

¹ Satversmes 30. pants paredz, ka pret Saeimas locekli nevar uzsākt kriminālvajāšanu bez Saeimas piekrišanas. Savukārt 31. pants noteic, ka Saeimas loceklim ir tiesība atteikties no liecības došanas: 1) par personām, kuras viņam kā tautas priekšstāvim uzticējušas kādus faktus vai ziņas; 2) par personām, kurām viņš, izpildot savus tautas priekšstāvja pienākumus, uzticējis kādus faktus vai ziņas; 3) par pašiem šiem faktiem un ziņām.

² Skat.: Meikališa Ā., Strada-Rozenberga K., Bebers K. Satversmes 29. un 30. pants. Grām.: Latvijas Republikas Satversmes komentāri. II nodaļa. Saeima. Autoru kolektīvs prof. R. Baloža zinātniskā vadībā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2020, 479.–480. lpp.

iespējama. [...], jo ir pamats uzskatīt, ka deputāts, izmantojot savu mobilā telefona numuru, iespējams, pārrunā ar citām personām neatbilstošu degvielas čeku iesniegšanas apstākļus, lai iegūtu transporta izdevumu kompensāciju no Saeimas. Sakaru līdzekļu kontrole attiecībā uz Saeimas deputātu, kā arī viņa novērošana un izsekošana vēlāk tiek pagarināta vairākkārt un tieši – 17.10.2019., 20.11.2019., 17.12.2019., 13.01.2020., 12.02.2020., 18.03.2020., 24.04.2020. un 18.05.2020. Respektīvi, pusgada garumā ir veikta Saeimas deputāta noklausīšana, kā arī no 18.03.2020. ar izmeklēšanas tiesneša akceptu veikta Saeimas deputāta divu dzīvokļu novērošana. Arī objekta novērošana tiek vairākkārt pagarināta."³ Ņemot vērā minētos apstākļus, profesors R. Balodis uzskata, ka visas sabiedrības interesēs ir izprast parlamentāriešu kriminālprocesuālās imunitātes saturu un robežas, rosinot uz plašāku profesionāļu diskusiju par šiem jautājumiem kopumā un tos nesasaistot ar konkrētiem kriminālprocesiem. Tādēļ, atsaucoties šim aicinājumam, 12. marta diskusijā bez pašiem parlamentāriešiem bija pārstāvēti arī praktizējoši juristi, tiesību zinātnieki un tiesībsargājošās institūcijas.

Atklājot šo diskusiju un atzīstot tēmas aktualitāti, Saeimas Mandātu, ētikas un iesniegumu komisijas priekšsēdētāja Janīna Kursīte-Pakule apliecināja, ka "šajā Saeimas sasaukumā mūsu komisijas locekļiem attiecībā uz vairāku deputātu izdošanu kriminālvajāšanai vairākkārt ir nācies meklēt izeju starp Scillu un Haribdu. Liktos, ka mums pilnībā jāpaļaujas uz to, ka prokuratūras rīcībā ir pietiekoši materiālu, lai rosinātu tā vai cita deputāta izdošanu kriminālvajāšanai, atliek tikai nobalsot. Izdodot mēs redzam, ka paiet ilgāks laiks un nekas nenotiek – nav tāda vai citāda tiesas sprieduma". Komisijas priekšsēdētāja arī atklāja, ka "pēdējās izdošanas raisīja daudzus deputātu jautājumus mūsu komisijai, daļai no kuriem apmierinošas atbildes netika saņemtas".

Arī diskusijas moderators – Saeimas Juridiskās komisijas Krimināltiesību politikas apakškomisijas priekšsēdētājs Dr. iur. Andrejs Judins piekrita, ka plašākai diskusijai ir pamats, jo, pēc viņa paustā, jautājumi par to, ko nozīmē Satversmes 29. pantā ietvertie jēdzieni "nedrīkst izdarīt kratīšanu" vai "nedrīkst apcietināt", visdrīzāk nevienam nerodas, turpretim formulējums "ne citādi aprobežot viņa personas brīvību" gan var tikt interpretēts dažādi. Turklāt viņš aicināja uz deputāta imunitāti neraudzīties tikai kā uz zināmu privilēģiju, bet gan kontekstā ar Satversmes 31. pantu, kas paredz, ka Saeimas loceklim ir tiesības atteikties no liecības došanas par personām, kuras viņam kā tautas pārstāvim uzticējušas kādus faktus vai ziņas. Tādēļ, A. Judina vērtējumā, ja deputāti komunicē ar cilvēkiem, tiem ir pamats paļauties – ja tiks lūgts neatklāt identitāti, deputāts to varēs nodrošināt. Taču pamatots ir jautājums, vai Satversmes 31. pants tiek ievērots, ja deputāta telefonsarunas ilgstoši tiek noklausītas. Tādēļ A. Judins mudināja Satversmes 29. panta vārdus "ne citādi aprobežot viņa personas brīvību" skatīt arī kontekstā ar 31. panta tvērumu, atzīstot, ka šī diskusija kopumā ietver gan konstitucionālo, gan kriminālprocesuālo tiesību dimensiju. Uz to klātesošo uzmanību vērta arī profesors R. Balodis, norādot trīs galvenos virzienus, kas, viņaprāt, tēmas kontekstā ir diskutējami. Pirmkārt, vai deputāta telefonsarunu noklausīšanās un dzīvesvietas novērošana kā Operatīvās darbības likumā noteiktās darbības vispār ir pieļaujamas bez Saeimas sankcijas vai atļaujas (imunitātes apjoms Satversmes 29. panta tvērumā). Otrkārt, procedūra – "cik ļoti deputāti var būt kvalificēti sarežģītu kriminālprocesuālu jautājumu izskatīšanā," lemjot par piekrišanas došanu. Tādēļ izvērtējams, vai šajā procesā deputātiem

³ Tiesību zinātņu pētniecības institūta valdes priekš. R. Baloža 2021. gada 18. februāra vēstule Saeimas Mandātu, ētikas un iesniegumu komisijas priekšsēdētājam J. Kursītei-Pakulei un Juridiskās komisijas priekšsēdētājam J. Jurašam.

lēmuma pieņemšanā varētu palīdzēt kāds kompetents un neitrāls konsultants, vai rīkoties vēl radikālāk, šī lēmuma pieņemšanu vispār uzticot, piemēram, Augstākajai tiesai. Treškārt, samērības kritērijs un imunitāte. R. Balodis atgādināja, ka situācijās, kad runa ir par ilgstošu deputāta telefonsarunu noklausīšanos un mājokļa novērošanu, lai šīs darbības sankcionētu, samērības kritērijs ir ļoti svarīgs.

Turpinot šo diskusiju, tiesībzinātnieks Dr. iur. Jānis Pleps (*kura izvērstais viedoklis ir publicēts tālāk šī materiāla ietvaros*) atgādināja, ka Saeimas deputāta imunitāte nav privilēģija, indulgence vai papildu labums pašam deputātam, jo imunitātes jēga ir nodrošināt netraucētu un pilnvērtīgu parlamenta kā tautas priekšstāvju kopuma darbību un no tā pakārtoti izriet nepieciešamība nodrošināt katra konkrētā deputāta darbību, lai viņš var pilnvērtīgi un pilnā apjomā veikt visas savas funkcijas.

Tādēļ, J. Plepa ieskatā, ir pamats diskusijai, konkretizējot, ko mūsdienās aptver aizliegums "citādi aprobežot deputāta personas brīvību".

Uz saprātīgu, mūsdienīgu un Satversmes loģikai atbilstošu risinājuma nepieciešamību norādīja arī diskusijā pieaicinātais jurists Edgars Pastars, paužot, ka var saprast daudzu apmulsumu – ja deputāta novērošanai vai sarunu noklausīšanai būs nepieciešama Saeimas piekrišana, šīs darbības zaudēs savu jēgu, jo par tām jau būs zināms iepriekš. Tādēļ viņš atzina, ka ir objektīvi jāsaprot, vai attiecīgās Satversmes normas ir pietiekami aktuālas mūsdienu apstākļiem un kā atbilstīgi izkļūt no situācijas, ja reiz "secinām, ka šādas izmeklēšanas darbības pret deputātiem ik pa laikam vajadzētu veikt". Viņaprāt, "personas brīvības aprobežošana" Satversmes 29. pantā ir tulkojama maksimāli plaši, un tas viennozīmīgi attiecas arī uz telefonsarunu noklausīšanos un personas novērošanu, kas turklāt vienlaikus var veidot arī Satversmes 31. panta pārkāpumu. Arī Dr. iur. Violeta Zeppa-Priedīte pauda, ka situācijā, ja ir runa par deputāta izsekošanu un telefonsarunu noklausīšanos, Satversmes normas ir jāskata kopsakarā. Viņa īpaši akcentēja, ka šo Satversmes pantu noteikumu piemērošanas kontekstā ļoti svarīga ir kriminālprocesa lēmuma pieņēmēja rīcība, izvērtējot konkrētā jautājuma apstākļus. Viņaprāt, raugoties tieši no kriminālprocesuālā viedokļa, šāds izvērtējums ir obligāts, lai nonāktu pie samērīga un tiesiska lēmuma attiecībā uz konkrētu procesuālo darbību.

Diskusijā klātesošie tiesībaizsardzības iestāžu pārstāvji norādīja, ka jau šobrīd pastāv līdzsvara mehānismi, lai nodrošinātu deputāta neatkarību, proti, "tajā brīdī, kad mums ir jāpieņem lēmums par speciālo izmeklēšanas darbību veikšanu, šeit ir iesaistītas vismaz divas institūcijas, kas ir tiesu varai piederīgas institūcijas, – tas ir uzraugošais prokurors, un tas ir arī izmeklēšanas tiesnesis," tādējādi sargājot deputātus no iestāžu iespējamās patvaļīgas rīcības. Tomēr arī KNAB pārstāve Anna Aļošina apliecināja, ka tiesību piemērotājiem – praktiķiem patiesi noderētu lielāka skaidrība par to, "kādas ir imunitātes robežas, lai mēs tās praksē varam ievērot, un, man liekas, tas ir tas atslēgais jautājums, par ko mēs arī turpmāk aicinām diskutēt".

Dr. iur. Jānis Pleps

Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes docents

Satversmē lietotā jēdziena saturs noskaidrojams konkretizācijas ceļā

Viedoklis, kas pausts, Saeimas Mandātu, ētikas un iesniegumu komisijas un Saeimas Juridiskās komisijas kopīgi rīkotajā diskusijā "Satversmes 29. panta piemērošanas aspekti" 2021. gada 12. martā.

I

Satversmē ietvertas plašas deputātu neaizskaramības (imunitātes) garantijas, kas mūsdienās tapušajās citu valstu konstitūcijās ir šaurākas.⁴ Tas atspoguļo tā laika vēsturisko pieredzi Eiropā, kad parlamenta locekļiem vajadzēja nodrošināt pietiekamu aizsardzību netraucētai savu amata pienākumu veikšanai.⁵ Tomēr profesors Kārlis Dišlers jau tolaik uzskatījis piešķirtās garantijas par pārāk plašām.⁶

Ierosinājumi sašaurināt deputātu imunitātes apjomu nav guvuši līdz šim pietiekamu atbalstu (izņemot 2016. gada 19. maija Satversmes 30. panta grozījumu, atsakoties no Saeimas deputātu administratīvās imunitātes). Tīkmēr, kamēr Satversmes regulējums nav pārskatīts, tas būtu respektējams un korekti piemērojams.

II

Satversmes 29. panta pirmais teikums paredz Saeimas locekļa neaizskaramību, nosakot, ka nepieciešama Saeimas piekrišana, lai apcietinātu Saeimas locekli, veiktu pie viņa kratīšanu vai citādi aprobežotu viņa personas brīvību.

Satversmes normā tiešā tekstā minēti divi *bargākie* deputāta brīvības aprobežojumi – apcietināšana un kratīšana. Attiecībā uz pārējiem gadījumiem Satversmē lietots nenoteikts tiesību jēdziens ar augstu abstrakcijas pakāpi (ģenerālklausula) "ne citādi aprobežot viņa personas brīvību", kura saturs noskaidrojams tā konkretizācijas ceļā.

Norādāms, ka Satversmes jēdzieniem ir autonomas saturs, kas noskaidrojams Satversmes sistēmas ietvaros un kas pastāv kā noteikta satura regulējums neatkarīgi no to konkretizācijas, kā arī tās pienācīguma attiecīgos likumos.

Uzsverams, ka līdz šim šis Satversmes 29. panta pirmā teikuma formulējums tiesību zinātnē un Satversmes piemērošanas praksē nav plaši diskutēts, lielākoties aprobežojoties ar normas citējumu un uzmanību veltot citiem Satversmes 29. panta piemērošanas aspektiem. Pirmo reizi izvērsti šā jēdziena skaidrojums ietverts jaunākajos Satversmes komentāros.⁷

Tajā pašā laikā Satversmes iztulkošanā jābalstās uz principu, ka Satversme nesatur tukšus formulējumus, proti, ja Satversmes normā kāds jēdziens ir lietots, tad tam ir noteikts juridisks saturs, kurš ir noskaidrojams korektas interpretācijas ceļā un nevar tikt ignorēts Satversmes piemērošanā.⁸

⁴ Skat., piem.: Kaņeps A. Deputātu neaizskaramības institūts. *Jurista Vārds*, 25.07.2006., Nr. 29 (432); Kaņeps A. Deputātu neaizskaramība: vai Satversmē nepieciešami grozījumi. *Jurista Vārds*, 26.09.2006., Nr. 38 (441).

⁵ Skat.: Dišlers K. Permanenta likumdošanas iestāde un deputātu imunitāte. *Tieslietu Ministrijas Vēstnesis*, 1922, Nr. 1, 10.–12. lpp.

⁶ Skat.: Dišlers K. *Ievads Latvijas valststiesību zinātnē*. Rīga: A. Gulbis, 1930, 128.–130. lpp.

⁷ Skat.: Meikališa Ā., Strada-Rozenberga K., Bebers K. *Satversmes 29. un 30. pants*. Grām.: Latvijas Republikas Satversmes komentāri. II nodaļa. Saeima. Autoru kolektīvs prof. R. Baloža zinātniskā vadībā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2020, 498.–499. lpp.

⁸ Skat.: Levits E. Par tiesiskās vienlīdzības principu. *Latvijas Vēstnesis*, 08.05.2003., Nr. 68 (2833).

III

Satversmes 29. panta formulējums "ne citādi aprobežot viņa personas brīvību" varētu būt pārņemts no Veimāras konstitūcijas 37. panta, kas citastarp paredzēja: "[Reihstāga vai landtāga] piekrišana ir vajadzīga pie ikkatras citas personīgas brīvības ierobežošanas, kas varētu traucēt deputātu pie amata izpildīšanas."⁹

Arī referents par Satversmes projektu Marģers Skujenieks Satversmes 29. panta formulējumu traktējis kā liegumu bez Saeimas piekrišanu "aprobežot [deputāta] personīgās brīvības".¹⁰

Satversmes komentāros kā piemērs šā Satversmes jēdziena konkretizācijai minēta piespiedu atvešana, Kriminālprocesa likumā noteiktie piespiedu līdzekļi, Civilprocesa likumā noteiktie pagaidu aizsardzības pret vardarbību līdzekļi, procesuālās darbības informācijas ieguvei, publiski nepieejamu telpu un objektu apskates, kā arī materiāltiesiskie brīvību ierobežojošie līdzekļi, kas tiek piemēroti procesa beigās, ja kāds no iepriekšminētajiem ierobežo personas brīvību.¹¹ Tāpat būtiska ir norāde, ka šīs garantijas attiecas ne tikai uz Kriminālprocesa likumā paredzēto, bet ņemamas vērā arī citu likumu normu piemērošanā.¹²

Principiāli svarīga ir Satversmes komentāru norāde, ka "šī jēdziena skaidrojums nekur nav ietverts, līdz ar to, veicot konkrētus pasākumus attiecībā pret Saeimas deputātu, vienmēr jāizvērtē, vai šis pasākums nav viņa personas brīvību ierobežojošs".¹³ Šajā izvērtējumā vērā ņemama Satversmes 29. panta jēga un mērķis – deputāta paša personiskās brīvības ierobežošanas kontrole, nolūkā nodrošināt netraucētu parlamenta darbu.¹⁴

IV

Satversmes 29. panta kontekstā kā Saeimas deputāta personas brīvības izpausme visdrīzāk būtu vērtējama arī Saeimas deputāta dokumentu un korespondences neaizskaramība. Tas pats attiektos uz deputāta saziņu e-pastos un sociālos tīklos, kā arī telefonsarunām. Piekļuve attiecīgai informācijai, aprobežojot deputāta brīvību, būtu korekti konstitucionāli iespējama tikai Satversmes 29. pantā noteiktajā kārtībā. Jo īpaši ņemot vērā, ka katram Saeimas deputātam saziņa, informācijas ieguve, tās apkopošana un uzglabāšana vistiešākajā mērā ir nepieciešama gan viņa kā tautas priekšstāvja amata pienākumu izpildei, gan vēl jo vairāk – visa parlamenta netraucētai un pilnvērtīgai darbībai.

Satversmes komentāros Satversmes 29. panta tvērums ir norobežots no Satversmes 31. panta tvēruma. Tomēr es uzskatītu, ka Satversmes 31. panta esamība pastiprina šādu Satversmes 29. panta interpretāciju. Satversmes 31. pantā ir noteikta deputāta saziņas ar

⁹ Skat.: Cielēns F. Latvijas Republikas Satversmes noteikumi par deputātu imunitāti. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1929, Nr. 3/4, 90. lpp.

¹⁰ Skat. Latvijas Satversmes sapulces IV sesijas 14. sēdes 1921. gada 25. oktobrī stenogrammu.

¹¹ Skat.: Meikališa Ā., Strada-Rozenberga K., Bebers K. Satversmes 29. un 30. pants. Grām.: Latvijas Republikas Satversmes komentāri. II nodaļa. Saeima. Autoru kolektīvs prof. R. Baloža zinātniskā vadībā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2020, 499. lpp.

¹² Turpat, 498.–499. lpp.

¹³ Turpat, 499. lpp.

¹⁴ Turpat.

citām personām un iegūtās informācijas aizsardzība.¹⁵ Ja būtu iespējama piekļuve Saeimas deputāta telefonsarunām vai saziņai vēstulēs, e-pastos vai sociālos tīklos bez Saeimas piekrišanas, būtu grūti nodrošināt Satversmes 31. pantā ietvertās garantijas.

Par jēdziena "citādi aprobežot personas brīvību" izpratni

Saeimas Juridiskā biroja viedoklis, kas sagatavots pēc Saeimas Mandātu, ētikas un iesniegumu komisijas lūguma sniegt skaidrojumu par Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversmes) 29. pantā ietvertā jēdziena "citādi aprobežot personas brīvību", jo sevišķi saistībā ar Kriminālprocesa likuma 11. nodaļā minētajām speciālajām procesuālajām darbībām.

Satversmes 29. panta pirmais teikums noteic, ka "Saeimas locekli nevar apcietināt, izdarīt pie viņa kratīšanas, ne citādi aprobežot viņa personas brīvību, ja tam nepiekrīt Saeima". Šīs normas mērķis ir nodrošināt netraucētu parlamenta darbu.¹⁶ Deputātu imunitāte ir uzskatāma par visa parlamenta kā iestādes tiesību, nevis atsevišķu deputātu privilēģiju.¹⁷ Tādēļ Saeimas deputāts ir pasargāts tikai no tādiem viņa tiesību ierobežojumiem, kas varētu traucēt viņa kā Saeimas locekļa darbībai, jo nepamatoti viena deputāta brīvības ierobežojumi vienlaikus var traucēt arī visas Saeimas darbībai. Satversmes 29. pants kā šādus ierobežojumus visupirms min apcietināšanu un kratīšanu, un tieši šī mērķa kontekstā arī interpretējami vārdi "citādi aprobežot viņa personas brīvību".

Tiesību doktrīnā ir atzīts, ka Satversmes 29. pantā minētais ierobežojums personas brīvībai attiecas uz ierobežojošiem pasākumiem visdažādākajās dzīves jomās, nevis tikai publisko sodu tiesību jomā. Personas brīvību ierobežojoši pasākumi, kuru veikšanai saņemama Saeimas piekrišana, var būt piespiedu atvešana, Kriminālprocesa likumā noteiktie piespiedu līdzekļi (piemēram, liegums izbraukt no valsts, policijas uzraudzība u.c.), Civilprocesa likumā noteiktie pagaidu aizsardzības pret vardarbību līdzekļi, kuri ierobežo personas brīvību, procesuālas darbības informācijas ieguvei, kuras ierobežo personas brīvību, piemēram, publiski nepieejamu telpu un objektu apskates u.tml. Satversmes 29. pantam nav piešķirams cits mērķis, piemēram, deputātu rīcībā esošas neizpaužamas informācijas aizsardzība.¹⁸ Tādējādi Satversmes 29. pants aizsargā deputātu no tādiem brīvības ierobežojumiem, kas ir saistīti ar viņa pārvietošanās brīvību, pieprasa piespiedu kārtā izpildāmu atrašanos noteiktā vietā un laikā, ierobežo iespējas tikt ar citām personām u.tml. Papildus jāuzsver, ka Satversmes 29. pants kā privilēģējoša norma būtībā paredz izņēmumu no tiesiskās vienlīdzības principa, tādēļ to nav pieļaujams tulkot plašāk, nekā tas nepieciešams, lai sasniegtu minētās Satversmes normas mērķi.

¹⁵ Skat.: Dišlers K. Deputātu tiesība atteikties no licības došanas. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1923, Nr. 8, 49.–56. lpp.

¹⁶ Cielēns F. Latvijas republikas satversmes noteikumi par deputātu imunitāti. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1929, Nr. 3-4; Kaņeps A. Deputātu neaizskaramības institūts. Jurista Vārds, 25.07.2006., Nr. 29 (432).

¹⁷ Dišlers K. Ievads Latvijas valststiesību zinātnē. Rīga: A. Gulbja izdevniecība, 1930, 129. lpp.

¹⁸ Meikališa Ā. Strada-Rozenberga K., Bebers K. Satversmes 29. panta komentārs. Grām.: Latvijas Republikas Satversmes komentāri. II nodaļa. Saeima. Autoru kolektīvs prof. R. Baloža zinātniskā vadībā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2020, 499. lpp.

Attiecībā uz to, vai Kriminālprocesa likuma 11. nodaļā noteiktās speciālās izmeklēšanas darbības ir uzskatāmas par deputāta brīvības ierobežošanu Satversmes 29. panta izpratnē, jānorāda, ka Kriminālprocesa likuma 215. pants paredz vairākas speciālas izmeklēšanas darbības, piemēram, legālās korespondences kontroli, sakaru līdzekļu kontroli, automatizētās datu apstrādes sistēmā esošo datu kontroli, vietas vai personas audiokontroli, personas novērošanu un izsekošanu. Visām speciālajām izmeklēšanas darbībām ir raksturīgi, ka kriminālprocesā pierādāmo apstākļu noskaidrošanai ziņas par faktiem nepieciešams iegūt, neinformējot kriminālprocesā iesaistītās personas un tās personas, kuras varētu šīs ziņas sniegt (Kriminālprocesa likuma 210. panta pirmā daļa). Kriminālprocesa likuma 11. nodaļā minētās speciālās izmeklēšanas darbības ierobežo deputāta tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību, taču neierobežo viņa pārvietošanās brīvību un netraucē īstenot Satversmē un Saeimas kārtības rullī minētās deputāta tiesības. Tādēļ, ciktāl speciālās izmeklēšanas darbības tiek veiktas Kriminālprocesa likumā paredzētajā apjomā un saskaņā ar procesuālajiem priekšnoteikumiem šo darbību veikšanā (jo īpaši – izmeklēšanas tiesneša lēmumu), šīs darbības neierobežo Saeimas deputāta personas brīvību Satversmes 29. panta izpratnē un tām nav nepieciešama Saeimas piekrišana. Pretējs secinājums nozīmētu, ka attiecībā uz deputātiem vispār nebūtu iespējams pielietot Kriminālprocesa likuma 11. nodaļā minētās speciālās izmeklēšanas darbības, jo slepenība ir nepieciešams priekšnoteikums šo izmeklēšanas darbību efektivitātei. Taču šāda situācija novestu pie tā, ka deputāta neaizskaramība faktiski nozīmētu apgrūtinātas iespējas iegūt pierādījumus par noziegumu kriminālprocesos, kuros tieši speciālās izmeklēšanas darbību rezultātā gūtie pierādījumi ir izšķiroši nozieguma atklāšanai (piemēram, tirgošanās ar ietekmi, kukuļošana u.c.). Tādējādi atkārtoti uzsverams, ka Satversmes 29. panta mērķis ir nodrošināt normālu Saeimas darbu, nevis pasargāt deputātus no jebkurām viņu cilvēktiesības skarošām izmeklēšanas darbībām.